

Kralj Matjaž.

(Priobčuje Fr. Hubad.)

I.

narodnih pripovedkah živi kralj Matjaž še danes. Otroci govoré, kadar se igrajo :

„Križ kraž,
Kralj Matjaž,
Daj mi groš,
Bom si kupil nož,
Luknjo vrtal, — poč!“

Priprosto ljudstvo misli, da kralj Matjaž spi v nekej gori, ki je najvišja na zemlji, a njen vrh je počen. V votlini leži vsa vojska Matjaževa na trebuhu in spi. Iz votline pelje pot, ki je zavarovan z durmi. Nihče ne more iz votline, a noter gre lahko vsak, kder najde duri.

Sredi vojakov stoji miza od slonove kosti. Za mizo sedi kralj Matjaž in spi. Njegove brke so že vzrasle skozi mizo in se ovijajo okolo miznih nog. Kadar bodo ovite vse štiri noge, probudil se bode kralj Matjaž. Poslal bode svoje poslance, palčke ali kraljičke, na svet. Kadar se bodo poslanci vrnili, začel bode buditi svoje vojake in kadar bode vsa vojska na nogah, prišel bode na svitlo óno leto, v katerem bode velika noč na dan sv. Jurija. Tedaj se bode začela strahovita vojska. Kralj Matjaž bode zgubil vse vojake, samo sedem mu jih bode ostalo. Teh sedem bode gnal pod lipo, kder bodo odpočili ter ž njim premagali ves svet.

(Zapisal M. Heric.)

II.

Matjaž je bil kmet na Ogerskem. Ko je bil umrl tedanji kralj, zbrali so se velikaši, da bi volili novega kralja. Oni dan, ko je bilo voliti, šel je Matjaž na polje orat. O póludné mu je prinesla žena kosilo. Matjaž je preobrnil oralo (plug), postavil jed na železo in mislil: „Volilci jedó pri srebrnej mizi takisto, kakor jaz pri železnej.“

Ko je južinal, ugledal je najedenkrat krono v zraku, ki mu je stala nad glavo. Matjaž zgrabi otiko, da bi krona ne padla nanj. Z otiko odbije kosec krone, ali ona mu vender pade na glavo in ostane na njej.

Skoraj po tem se pripeljejo volilci z zlatom okovanim vozom, posadé Matjaža vanj in ga peljejo v mesto ter oklicéjo za ogerskega kralja.

Tako je postal Matjaž kralj ogerski in slovenski, samo da ni imel cele krone, ker jej je bil odsekal kosec z otiko.

Bil je prijazen svojim podložnikom, ljubil pravico in ostro kažnjeval vsako hudobijo.

Plemenitaži so ga začeli sovražiti, ker jih je krotil ter ni pripuščal za-firati ubozega kmeta. Sklenili so zatorej, da ga bodo umorili.

Ali Matjaž izvé njihove hudobne namere, zbeži na Moravsko in začné kopati premog pri Olomucu. Preživel je ondu celih sedem let.

Ali božja roka je pokazala Ogrom očitno, koliko krivico so storili svojemu kralju. Vseh sedem let ni padlo niti kapljice dežja po Ogerskej, in ljudje so umirali od žeje in od gladi. Začeli so zatorej iskati kralja Matjaža, ali niso ga našli. Neeega dne je ugledal mož, h kateremu je hodil Matjaž jést, da njegov gost je s srebrno žlico. Radoveden ogleda žlico in najde na njej Matjaževo imé. Hitro razglasi to novice po vsej okolici. Ogri pridejo, uklenejo Matjaža z zlatimi verigami, peljejo ga na Ogersko nazaj in ga posade zopet na préstol.

Ali njegova pravičnost mu novič nakoplje sovraštvo plemenitažev; zopet se dogovoré, da ga bodo umorili. Matjaž zbere svojo vojsko in otide k Čehom v Blansko goro, kder spi še denes s svojimi vojaki. Kadar pride čas, vzbudil se bode in premagal ves svet.

(Zopisal M. Murko.)

III.

Živela je žena, ki je imela jednoletnega otroka. Bila je siromašna, in ljudje so jo zaničevali. Zatorej se napoti in gre z otrokom po svetu. Hodila je že dva dni okolo, a nikjer ni dobila prenočišča. Zdajci pride v velik gozd. Zašla je ter ni mogla najti pravega pota. Tavajoč po gozdu, najde več miz, ohloženih z najdražimi jedmi.

Mati sede z otrokom za mizo ter se najesta do sitega. Potem se začne otrok igrati z igračami, ki so ležale po tleh. Radovedna je žena, kaj pomenijo mize; gleda sém, gleda tja, a povsod vidi pripravljene mize. Naprej idoč, pride do visoke gore. Tu zagleda železna vrata, ki so peljala v goro. Vojak je stal pri njih na straži.

Žena prosi vojaka, naj bi jej odprl. Vojak odpre in žena stopi v goro. Ali glej, zdajci zaloputnejo vrata takó trdo za njo, da se zemlja stresce. Žena ide dalje. Na desnej in levej ob potu so ležali vojaki in spali. Jeden izmed njih se vzbudi in pelje ženo do mramorove mize. Za mizo je sedel kralj Matjaž. Njegove brke so bile vzrasle takó velike, da so bile tri mizine noge ž njimi popolnem obвите, a četrta je bila tudi že nekoliko obrastena.

Matjaž se probudi, vzdigne glavo in vpraša ženo, kdo zapoveduje zdaj na svetu. Žena mu pové imé tedanjega vladarja, a Matjaž pobesi glavo, ter zopet zaspi.

Žena se je vrnila po istem potu, po katerem je bila prišla ter pripovedovala ljudem, kaj je videla in slišala.

(Zopisal M. Heric.)

(Dalje prihodnjíč.)

Medved in zajec.

(Basen.)

Medved sreča zajca, očita mu: „Kaj bodeš ti, sirota uboga, ki si takó majhen, imaš takó tenke nožice kakor špilje in drobno teló, da bi te lahko prelomil. Poglej mene, kak hrust sem, da bi tebe kar v pestéh zmlél!“ — Zajec molčí.

V tem pride lovec. Zajec s šibkimi in urnimi nogami ubeži, a močnega, pa neukretnega medveda lovec ustrelí.

Zajec si misli: „Koliko boljše je, da nisem takó močan in neukreten kakor medved.“

Pokokrján.